

про те, що саме настанова суб'єкта на публічну поведінку у ситуації, яка передбачає відповідальність та відповідність соціальній ролі, робить певну дію публічною. Застосування феноменологічного методу до інтерпретації поняття «публічність» дозволяє виявляти явища (ситуації та дії суб'єктів), які є публічними лише формально, а за змістом своїм відносяться до приватності. Це дозволить переосмислити політику і як ідею, і як сучасне явище соціальної реальності. Адже саме у цій сфері соціального життя найчастіше відбувається підміна дійсної публічності формальними її проявами.

Список використаних джерел

1. Алексеева Т. «Публичное» и «частное»: где границы «политического»? / Татьяна Алексеева [Электронный ресурс] // Журнал «ПОЛИС» («Политические Исследования»). – Режим доступа: http://old.politstudies.ru/vm/vm2/vm2_tez_4.htm.
2. Волковинська В.О. Феноменологічне тлумачення соціально-психологічних досліджень конформної поведінки та поняття «ситуація» / Волковинська В.О. // Практична філософія. – 2011. – №3 (41). – С.106–114.
3. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: Дослідження категорії громадянське суспільство / Юрген Габермас; [пер. з нім. А. Онишко]. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
4. Зейдель М. І. Публічне та приватне на пострадянському просторі: проблема демаркації / М. І. Зейдель. – Грані. – 2014. – №2 (106). – С.79–82.
5. Красин Ю. Публичная сфера и публичная политика в российском измерении [Электронный ресурс] / Ю. Красин. – Режим доступа: <http://ecsocman.hse.ru/data/2012/03/12/1269113634/1.pdf>.
6. Леонтьев Д.А. Курт Левин – методолог научной психологии / Д.А. Леонтьев, Е.Ю. Патяева // Левин К. Динамическая психология: Избранные труды / Курт Левин; [под общ.ред. Д.А. Леонтьева и Е.Ю. Патяевой]. – М.: Смысл, 2001. – С.3–20. – (Серия «Живая классика»).
7. Сартр Ж.–П. Буття і ніщо: нарис феноменологічної онтології / Жан–Поль Сартр; [пер. В. Лях, П. Тарашук]. – К.: «Основи», 2001. – 854 с.
8. Серл Дж. Р. Конструирование социальной реальности [Электронный ресурс] / Джон Р. Серл; [реф. пер. с англ. Романовой А.]. – 1999. – Режим доступа: <http://psyberlink.flogiston.ru/internet/bits/searle.htm>.
9. Синекопова Г. В. Нормативные основания публичной сферы и их критический анализ / Г.В. Синекопова // Теория языка и межкультурная коммуникация. – 2007. – №2. – Режим доступа: <http://tl-ic.kursksu.ru/pdf/002-12.pdf>.
10. Шюц А. Избранное: Мир, святающийся смыслом / Альфред Шюц; [пер. с нем. и англ.: В. Г. Николаев и др.; сост.: Н. М. Смирнова; общ. науч. ред., послесл. Н. М. Смирновой]. – М.: РОССПЭН, 2004. – 1056с.
11. Public and private in thought and practice: perspectives on a grand dichotomy / ed. by J. Weintraub and K. Kumar. – University of Chicago Press, 1997. – 399 p.
12. Arendt H. The Human Condition / Hannah Arendt. – University of Chicago Press, 1998. – 370 p.
13. Asch S. E. Opinions and Social Pressure / Solomon E. Ash. – Scientific American. – 1955. – Vol.193(5). – P.31–35.

References

1. Alekseeva T. «Publichnoe» i «chastnoe»: gde granitsyi «politicheskogo»? / Tat'yana Alekseeva [Elektronnyy resurs] // Zhurnal «POLIS» («Politicheskie Issledovaniya»). – Rezhim dostupa: http://old.politstudies.ru/vm/vm2/vm2_tez_4.htm.
2. Volkovynska V.O. Fenomenolohichne tлумachennia sotsialno-psykholohichnykh doslidzhen konformnoi povedinky ta poniattia «sytuatsiia» / Volkovynska V.O. // Praktychna filosofii. – 2011. – №3 (41). – S.106–114.
3. Habermas Yu. Strukturni peretvorennia u sferi vidkrytosti: Doslidzhennia katehorii hromadianske suspiilstvo / Yurgen Habermas; [per. z nim. A. Onyshko]. – Lviv: Litopys, 2000. – 318 s.
4. Zeidel M. I. Publichne ta pryvatne na postradianskomu prostori: problema demarkatsii / M. I. Zeidel. – Hrani. – 2014. – №2 (106). – S.79–82.

5. Krasin Yu. Publichnaya sfera i publichnaya politika v rossiyskom izmerenii [Elektronnyy resurs] / Yu. Krasin. – Rezhim dostupa: <http://ecsocman.hse.ru/data/2012/03/12/1269113634/1.pdf>.

6. Leontev D. A. Kurt Levin – metodolog nauchnoy psihologii / D.A. Leontev, E.Yu. Patyaeva // Levin K. Dinamicheskaya psihologiya: Izbrannyye trudy / Kurt Levin; [pod obsch. red. D.A. Leonteva i E.Yu. Patyaevoy]. – M.: Smyisl, 2001. – S.3–20. – (Seriya «Zhivaya klassika»).

7. Sartr Zh.–P. Buttia i nishcho: narys fenomenolohichnoi ontolohii / Zhan–Pol Sartr; [per. V. Liakh, P. Tarashchuk]. – K.: «Osnovy», 2001. – 854 s.

8. Serl Dzh. R. Konstruirovaniye sotsialnoy realnosti [Elektronnyy resurs] / Dzhon R. Serl; [ref. per. s angl. Romanovoy A.]. – 1999. – Rezhim dostupa: <http://psyberlink.flogiston.ru/internet/bits/searle.htm>.

9. Sinekopova G. V. Normativnyye osnovaniya publichnoy sfery i ih kriticheskyy analiz / G.V. Sinekopova // Teoriya yazyika i mezhkulturnaya kommunikatsiya. – 2007. – №2. – Rezhim dostupa: <http://tl-ic.kursksu.ru/pdf/002-12.pdf>.

10. Shyuts A. Izbrannoe: Mir, svetyaschiysya smyslom / Alfred Shyuts; [per. s nem. i angl.: V. G. Nikolaev i dr.; sost.: N. M. Smirnova; obsch. i nauch. red., poslesl. N. M. Smirnovoy]. – M.: ROSSPEN, 2004. – 1056 s.

11. Public and private in thought and practice: perspectives on a grand dichotomy / ed. by J. Weintraub and K. Kumar. – University of Chicago Press, 1997. – 399 p.

12. Arendt H. The Human Condition / Hannah Arendt. – University of Chicago Press, 1998. – 370 p.

13. Asch S. E. Opinions and Social Pressure / Solomon E. Ash. – Scientific American. – 1955. – Vol.193(5). – P.31–35.

Volkovynska V. O., PhD in philosophy, researcher, Presidents of Ukraine Fund, Vernadsky National Library of Ukraine (Ukraine, Kyiv), Veronika.einai@gmail.com

An application of phenomenological method in the interpretation of concepts «publicity» and «privacy»

Publicity is often associated with concepts of civil society, civic activism, openness and transparency and often it is applied to the phenomena of «famous» and «well-known» in society. However, this understanding can be expanded and refined through the use of the phenomenological method. Phenomenal understanding of the situation as the semantic formation provides a new tool to study the problems of publicity and privacy in the social space. Publicity is a characteristic of a particular social situation which is provided by subject, but cannot exist by itself as a result of compliance with certain formal criteria. Publicity and privacy can be described as subject's attitude to perception and action in a specific situation.

Keywords: public, private, phenomenological sociology, phenomenological method situation.

* * *

УДК 141.13

Ігнатко В.,
здобувач, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
zhizhkot@gmail.com

ЦІННІСНІ ПРІОРИТЕТИ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ЛЮДИНИ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ ТА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕПОХИ

Аналізуються контури та ціннісні орієнтації життєвого простору людини, що склалися під впливом техніко-технологічного чинника; автор наголошує, що епоха індустріалізму посилює «владу» людини над природою й одночасно створює низку глобальних проблем, які несуть з собою загрозу існування людству як цивілізації; технократичне мислення їх розв'язати не в змозі; останнє є можливим лише з переходом до нового типу господарювання – постіндустріального; цей спосіб утверджується в епоху інформаційної революції на основі повернення до людських цінностей і пріоритетів.

Ключові слова: людина, природа, діяльність, культура, життєвий простір, технократизм.

Серед чинників, під впливом яких відбувається стрімка зміна контурів і ціннісних орієнтацій життєвого простору людини важливе місце і роль відіграють техніка та технологія. У загальному вигляді ці зміни

можуть бути означені як посилення «влади» людини над природою, інтенсивне освоєння природи (аж до виходу людини в Космос); з другого – виникнення низки глобальних проблем, що загрожують існуванню цивілізації. У їх основі знаходиться сформоване індустріальною епохою так зване технократичне мислення. У відповідному соціальному типі характеру людини з'явилась і владно заявила про себе така риса, як інструментальний розум». Концепція інструментального розуму» передбачала появу в умовах індустріальної цивілізації розсудливого типу професіонала, якому притаманні такі риси, як інструментальність, механічність, негуманність, відсутність можливості мислення в загальнолюдському та моральному аспектах [1, с. 16].

Подібні зміни життєвого простору людини та суспільства виявив зворотній бік розвитку індустріальної цивілізації, що з найбільшою повнотою знайшов втілення у доктринах технократизму. Ключове положення технократизму владу – фахівцям» відбивало прагнення наукової, технічної, адміністративної еліти» до збереження панівного становища в суспільстві, до відмежування влади від некомпетентного втручання». Абсолютизуючи принципи раціональності та технічної доцільності, технократична ідеологія зводила людину до засобу досягнення зовнішньої мети, а самі засоби (техніка) набули характеру самоцілі [2, с. 356].

Отже, розширення життєвого простору людини та суспільства в період масштабного техніко-технологічного прориву людства відбувалося через витиснення культури традиційного суспільства новими цінностями індустріальної цивілізації. Провідне місце серед них посіли ідеї влади, сили, боротьби, панування над природою.

Еволюція суспільства Нового часу виявила фундаментальну суперечність техногенної цивілізації. З одного боку, техногенна цивілізація орієнтується на свободу індивіда, мобілізує людську активність, стимулює розвиток потреб та здібностей людини, тим самим потенційно розширюючи життєвий простір людини та суспільства. Але, з другого боку, орієнтація на головну мету індустріальної цивілізації – збільшення матеріального багатства на основі постійного оновлення техніко-економічних систем – перетворює людину на просту функцію, засіб розвитку економічної сфери, звужуючи реальні можливості людського самовдосконалення.

Подолання зазначеної суперечності окреслює нові контури життєвого простору в період інформаційної революції.

У загальному плані інформаційна революція може бути схарактеризована як процес створення і поширення новітніх інформаційних технологій для найбільш продуктивного виробництва, раціональної організації й ефективного використання інформації, що визначає перехід від індустріального до інформаційного суспільства [3].

Серед головних характеристик інформаційного суспільства дослідники виокремлюють: інформацію і знання як головні рушійні сили суспільства, а інформаційні ресурси – як стратегічні ресурси суспільства; глобальну інформатизацію, стрімкий розвиток інформаційно-комунікативних технологій як основу нової економіки знань; новизну, швидкоплинність, прискорення

як найбільш характерні риси знання; 6–8-річний цикл оновлення як виробничих, так і соціальних технологій; безперервну освіту і здатність до перекваліфікації як невід'ємну частину збереження соціального статусу особистості [4].

Утвердження зазначених характеристик, які окреслюють нові контури життєвого простору сучасної людини та суспільства, постає закономірним наслідком інформаційної революції. Революція у сфері інформації нині набуває характеру глобального процесу, спрямованого на подолання суперечностей між існуючими можливостями інформаційної сфери й обмеженістю засобів, необхідних для задоволення інформаційних потреб людини та суспільства. Тим самим інформаційна революція якісно змінює життєвий простір людини та суспільства, відкривши для них неосяжне поле інформації про моделі культури, споживання, способи життя, відмінних від тих, що задані цінностями безпосереднього соціального середовища. Розширення інформаційних об'єктів справляє могутній вплив на ціннісні орієнтації людини, які все частіше визначаються поширеними, визнаними у світовому масштабі стандартами сучасного способу життя [5, с. 71–72].

Інформація, що є стратегічним ресурсом у розвитку життєвого простору як усього суспільства, так і кожної людини, здатна надати нові можливості для людського самовдосконалення та особистісного зростання. Інформаційні технології через розширення мережі взаємодій у режимі Я – Інший», Я – Ти» сприяють появі єдиного етосу, який передбачає визнання святості людського життя, загального права на щастя і самореалізацію в поєднанні з обов'язком сприяти розвитку планетарної солідарності та збереження довкілля [6].

Глобальний масштаб інформатизації суспільства характеризує поняття інформаційного простору – території поширення інформації за допомогою конкретних компонентів системи інформації та зв'язку, і функціонування інформаційної діяльності, що має гарантоване правове забезпечення. До компонентів інформаційного простору дослідники відносять: матеріальні (технологічні) можливості поширення інформації в будь-яких напрямках; наявність регіональних та міждержавних угод, заснованих на розумінні того, що жоден із процесів інформації не може розглядатися як феномен винятково національного характеру [7, с. 9].

Наведена характеристика інформаційного простору, на нашу думку, дає змогу визначити його невід'ємним складником життєвого простору сучасного людства. Як зазначає О. Дубас, інформаційний простір, постійно розширюючись і відіграючи дедалі важливішу роль у житті людей, формує новий життєвий простір у вигляді цілісного поля, усередині якого індивіди взаємодіють між собою. Специфіка його полягає в розірваності двох рівнів буття: реального й віртуального, що зумовлює нові норми й ситуації існування [8, с. 224]. Набуваючи глобального характеру, інформаційні технології сприяють розширенню комунікацій і формуванню єдиного комунікативного простору, у рамках якого формуються свої особливі закони та норми поведінки й світосприйняття [9, с. 3].

У життєвому просторі інформаційного суспільства людина є головним споживачем інформації, яка

збирається, перетворюється, зберігається відповідно до людських потреб людини. Тому людина одночасно постає як творцем свого інформаційного простору, так і його основним елементом, що забезпечує існування та розвиток цього простору. У наш час соціальне буття великою мірою визначається саме рівнем розвитку і швидкістю перетворення інформаційного простору, внаслідок чого суспільство фактично стає єдиним інформаційним простором з могутньою високорозвиненою інфраструктурою й інформаційним фондом [5, с. 72].

О. Буньківська пов'язує перехід від індустріального до інформаційного (постіндустріального) суспільства з розширенням використання наявного інформаційно-техніко-технологічного ресурсу. Ключовою ознакою інформаційного суспільства дослідниця визначає появу принципово нових форм соціальної активності індивідів / соціальних груп крізь призму комунікативно-інформаційних технологій як засобу розв'язання суперечності між постійно зростаючими обсягами знань й можливостями та масштабами їхнього застосування. Зазначені технології є засобом входження знань до інформаційного простору суспільства [7, с. 11]. Тим самим вони конститууються як невід'ємний сучасний чинник життєвого простору людини та суспільства.

Розглядаючи різні сфери життєвого простору суспільства, Л. Іонін зазначає, що інформаційні технології відіграють двоїсту роль як у політиці, підриваючи основні інститути ліберальної демократії, так і в економіці, порушуючи традиційні пропорції економічного розвитку, руйнуючи ринок праці; вони породжують величезні проблеми й в інших сферах життя суспільства [10, с. 17]. Необхідність розв'язання зазначених соціальних проблем зумовлює потребу в межах нашого дослідження приділити увагу інформаційним технологіям як сучасному чиннику глобальних змін життєвого простору людини та суспільства.

Найбільш поширеним видом інформаційних і комунікативних технологій нині постає мережа Інтернет. Наслідки її функціонування для життєвого простору людини та суспільства оцінюються дослідниками як достатньо суперечливі – від однозначно конструктивних (створення глобального інформаційного простору, що сприяє забезпеченню доступу індивіда до необмеженої інформації; зростання швидкості одержання необхідної інформації) до безумовно деструктивних (скорочення соціальної взаємодії, звуження соціальних зв'язків; розвиток депресивних ситуацій, аутизація дітей і підлітків; формування неадекватності соціальної перцепції) [11].

У період інформаційної революції Інтернет, по суті, створює новий життєвий простір людства, насамперед – завдяки своїм соціальним сервісам. Їх інтенсивний розвиток на межі ХХ–ХХІ ст. якісно змінює сфери комунікації і взаємодії сучасних людей. Масштаб і швидкість трансформацій життєвого простору нині є настільки великими, що не тільки окремі люди, а й суспільство в цілому часто не встигає глибоко осмислювати їх наслідки, розробляти відповідні стратегії мінімізації економічних, політичних, екологічних, психологічних ризиків перетворення сучасного соціокультурного простору.

За такої ситуації інформаційні технології постають ключовим чинником, що визначає зміни психіки

сучасної людини. Так, зокрема, ще деякий час тому до поширених проблем поведінки інтернет-користувачів належала їх анонімність, тоді як нині користувачі найчастіше не тільки не приховують свою особу, але й прагнуть (за допомогою Twitter й соціальних мереж) зробити публічними події власного повсякденного життя. Перенесення подій реального життя до віртуального простору (і навпаки) є кроком на шляху інтеграції реального та віртуального компонентів життєвого простору людини [12, с. 89].

Для відображення сучасної специфіки інформаційного компонента життєвого простору людини нині все частіше застосовується поняття «віртуальний простір» як простір, породжений сучасними інформаційними і комунікативними технологіями. У віртуальній реальності поступово зникають просторові та часові розмежування, стираються міждержавні кордони, пропагуються нові цінності, моделі поведінки, світоглядні стереотипи. Феномен віртуалізації життєвого простору людини та суспільства характеризує принципово новий тип символічного існування людини, соціуму, культури.

Віртуальному простору притаманні зміщення реальності й моделі, наслідком чого постає зміщення полюсів того, що означається, і того, що означає. Останнє, в свою чергу, призводить до того, що увесь зміст реальності переводиться у площину видовищного, а сама реальність втрачає основу і в ній відбувається нейтралізація смислу. Актуалізація віртуального як форма трансгресії може сприяти збагаченню сфер свідомості та діяльності особистості, розширенню її життєвого світу і життєвих можливостей. Але актуалізація віртуальної складової життєвого простору може бути й деструктивною для особистості, оскільки містить у собі загрозу нічим не обмеженої, демонічної творчості, яка може знищити як особистість, так і суще [13, с. 46].

Двоїсті наслідки віртуалізації життєвого простору сучасного людства зумовлені тим, що віртуальний простір є принципово відкритим, антиєрархічним, децентричним, мобільним. Його можна моделювати і змінювати. Усі кордони віртуального простору є розмитими, гнучкими, прозорими. Внаслідок цього у віртуальному просторі особистість може приміряти на себе», програвати різні соціальні ролі, зближувати і засвоювати різні просторові топоси. Але внаслідок відсутності будь-яких обмежень занурення особистості у віртуальний світ може не тільки розширювати обрії її життєвого простору, але й нівелювати його ціннісно-сміслову і персональну визначеність, сприяти заміщенню реальності її симулякрами, справжніх, особистісних людських контактів – їх поверховими, безособовими формами [13, с. 47].

Перебуваючи та спілкуючись у віртуальному просторі, людина починає втрачати статус соціокультурної особистості, оскільки повністю приймає ті правила, які диктує їй віртуальна реальність. У віртуальному просторі відсутнє чітке розмежування таких понять, як добро та зло, прекрасне й потворне. Віртуальний простір не поділяється на сферу свого та чужого, не враховує ані державної, ані етнічної, ані статевої приналежності, які можуть бути змінені за бажанням користувача. Перебуваючи у ньому, людина припиняє замислюватися над своєю тілесністю,

буттєвістю як категоріями життєвого простору, оскільки всі ці поняття стають неважливими при спілкуванні через технічні засоби. У процесі спілкування у віртуальному просторі змінюється сама сутність та механізм смислоутворення, яке тепер не потребує вербальної комунікації, фіксації уваги на жестах та рухах співрозмовника, не враховує ні тембру, ні ритму, ні наголосу, відкидає зоровий контакт, завдяки чому текстуальна форма комунікації дозволяє виявити архетипові форми людського спілкування [14].

Зазначені виклики актуалізують проблему самовизначення людини у сучасному суспільстві. Осмислення контурів її життєвого простору в період інформаційної революції призводить дослідників до висновку про те, що рушійною силою поступу сучасного людства до майбутнього постає не інформація сама по собі, а людські знання. У цьому контексті наголошується на необхідності розрізнення понять інформації та знання. Інформація – це відомості, що часто виражають суб'єктивну думку мовця, можуть бути недостовірними і суперечливими. Знання – це результат пізнання дійсності, що має системне, несуперечливе оформлення і є за характером об'єктивним (незалежним від волі людини) [15, с. 186].

На відміну від інших складових розвитку життєвого простору людини та суспільства на сучасному етапі, знання має певні специфічні ознаки: знання, по суті, не є конкурентним ресурсом, тобто воно є загальнодоступним. Тепер ним можуть користуватися водночас багато людей, тоді як раніше, коли доступ до нього був обмежений; знання як таке є нематеріальним, а тому вічним; знання накопичується нелінійно, завдяки науковим відкриттям воно зростає стрибкоподібно; знання є відносним, тобто кожний окремих фрагмент знання набуває значення лише в системі інших фрагментів, які утворюють контекст; знання має кумулятивний характер, оскільки може поєднуватися з іншим знанням. Чим більше знань, тим різноманітніші й корисніші комбінації складаються з них; знання є найбільш мобільним ресурсом; знання є компактним, воно може бути представлене низкою абстракцій і символів; знання є невичерпним і накопичується зі швидкістю, що постійно зростає [16, с. 168].

Невпинне зростання ролі знань у постіндустріальному суспільстві спричинило виникнення поняття суспільство знань», який одержав широке розповсюдження наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. і відображає основні характеристики постіндустріального суспільства, але на більш високому еволюційному щаблі розвитку, коли основним ресурсом виробництва стають знання, а розвитку – людина [17, с. 84].

Список використаних джерел

1. Алієва О. Г. Онтологія техніки в соціокультурному контексті: автореф. дис. ... к.ф.н.: 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / О. Г. Алієва; Донецький національний університет. – Донецьк, 2004. – 22 с.
2. Соціальна філософія: Короткий енциклопедичний словник / [Заг. ред. і уклад.: В. П. Андрущенко, М. І. Горлач]. – К.; Х.: ВМП «Рубікон», 1997. – 400 с.
3. Еляков А. Д. Современная информационная революция [Електронний ресурс] / А. Д. Еляков. – Режим доступу: http://ecsocman.hse.ru/data/653/831/1219/3-Elyakov_29-38.pdf.
4. Савченко С. В. Теоретико-методологічні засади інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / С. В. Савченко. –

Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-3/doc/1/13.pdf>.

5. Каріков С. А. Філософія. Розділи: Філософська антропологія, соціальна філософія, філософія культури: навчальний посібник / С. А. Каріков. – Х.: НУЦЗУ, 2011. – 128 с.
6. Маковейчук А. В. Інтернет-технології як средство виртуалізації життєвого простору сучасного молодого человека: проблемы и перспективы [Електронний ресурс] / А. В. Маковейчук. – Режим доступу: <http://kafedramk.ru/content/internet-tehnologii-kak-sredstvo-virtualizatsii-zhiznennogo-prostranstva-sovremenno-molodo>
7. Буньківська О. В. Інформаційний простір: соціокультурна сутність, стан та проблеми функціонування в Україні: автореф. дис. ... кандидата культурології: 26.00.01 – теорія і історія культури / О. В. Буньківська; Київський національний університет культури та мистецтв. – К., 2009. – 23 с.
8. Дубас О. П. Інформаційно-комунікаційний простір: поняття, сутність, структура / О. П. Дубас // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2010. – Вип.19. – С.223–232.
9. Манакова І. Ю. Человек в постиндустриальном мире: автореф. дис. ... к.ф.н.: 09.00.11 – социальная философия / И. Ю. Манакова; Воронежский государственный университет. – Воронеж, 2008. – 24 с.
10. Ионин Л. Социология в обществе знаний: от эпохи модерна к информационному обществу / Л. Ионин. – М.: ГУ ВШЭ, 2007. – 432 с.
11. Барматова С. П. Информатизация та технологізація – провідні тенденції суспільного розвитку [Електронний ресурс] / С. П. Барматова. – Режим доступу: <http://www.kymu.edu.ua/wsc/toms/10/006-009.pdf>.
12. Проект Ю. Л. Развитие сетевых технологий как фактор трансформаций життєвого простору сучасного человека / Ю. Л. Проект, И. М. Богдановская, Н. Н. Королева // Universum: Вестник Герценовского университета. – 2014. – №2. – С.89–96.
13. Степаненко М. Д. Сучасні трансформації життєвого простору особистості як поля її життєвості / М. Д. Степаненко // Гуманітарний часопис. – 2005. – №3. – С.45–49.
14. Пшеничний О. Проблема міжособистісного спілкування в сучасному інформаційному суспільстві [Електронний ресурс] / О. Пшеничний. – Режим доступу: <http://inf.ou.edu.ua/dopovid/pshenychny.pdf>.
15. Панченко Л. М. Вища освіта в інформаційному суспільстві: трансформація освітніх потреб / Л. М. Панченко // Науковий вісник. Серія «Філософія» – Х.: ХНПУ, 2015. – Вип.44. – С.185–196.
16. Сакун А. В. Освітній процес у параметрах «суспільства знань» / А. В. Сакун // Вісник ДонНУЕТ. – 2013. – №2 (58). – С.167–177.
17. Штангрет А. М. Формування постіндустріального суспільства як передумова розвитку економіки знань / А. М. Штангрет // Наукові записки Української Академії друкарства. – 2012. – №1 (38). – С.78–87.

References

1. Alieva O. G. Ontologija tehniki v sociokul'turnomu konteksti: avtoref. dys. ... k.f.n.: 09.00.03 – social'na filosofija ta filosofija istorii' / O. G. Alieva; Donec'kyj nacional'nyj universytet. – Donec'k, 2004. – 22 s.
2. Social'na filosofija: Korotkyj encyklopedychnyj slovnyk / [Zag. red. i uklad.: V. P. Andrushhenko, M. I. Gorlach]. – K.; H.: VMP «Rubikon», 1997. – 400 s.
3. Eljakov A. D. Sovremennaja informacionnaja revolucija [Elektronnyj resurs] / A. D. Eljakov. – Rezhym dostupu: http://ecsocman.hse.ru/data/653/831/1219/3-Elyakov_29-38.pdf.
4. Savchenko S. V. Teoretyko-metodologichni zasady informacijnogo suspil'stva [Elektronnyj resurs] / S. V. Savchenko. – Rezhym dostupu: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-3/doc/1/13.pdf>.
5. Karikov S. A. Filosofija. Rozdily: Filosof's'ka antropologija, social'na filosofija, filosofija kul'tury: navchal'nyj posibnyk / S. A. Karikov. – H.: NUCZU, 2011. – 128 s.
6. Makovejchuk A. V. Internet-tehnologii kak sredstvo virtualizacii zhiznennogo prostranstva sovremenno molodogo cheloveka: problemy i perspektivy [Elektronnyj resurs] / A. V. Makovejchuk. – Rezhym dostupu: <http://kafedramk.ru/content/>

internet-tehnologii-kak-sredstvo-virtualizatsii-zhiznennogo-prostranstva-sovremennogo-molodo

7. Bun'kivs'ka O. V. Informacijnyj prostir: sociokul'turna sutnist', stan ta problemy funkcionuvannja v Ukraїni: avtoref. dys. ... kandydata kul'turologii': 26.00.01 – teorija i istorija kul'tury / O. V. Bun'kivs'ka; Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet kul'tury ta mystectv. – K., 2009. – 23 s.

8. Dubas O. P. Informacijno-komunikacijnyj prostir: ponjattja, sutnist', struktura / O. P. Dubas // Suchasna ukrai'ns'ka polityka. Polityky i politology pro nei'. – K., 2010. – Vyp.19. – S.223–232.

9. Manakova I. Ju. Chelovek v postindustrial'nom mire: avtoref. dis. ... k.f.n.: 09.00.11 – social'naja filosofija / I. Ju. Manakova; Voronezhskij gosudarstvennyj universitet. – Voronezh, 2008. – 24 s.

10. Ionin L. Sociologija v obshhestve znanij: ot jepohi moderna k informacionnomu obshhestvu / L. Ionin. – M.: GU VShJe, 2007. – 432 s.

11. Barmatova S. P. Informatyzacija ta tehnologizacija – providni tendencii' suspil'nogo rozvytku [Elektronnyj resurs] / S. P. Barmatova. – Rezhym dostupu: <http://www.kymu.edu.ua/wsc/toms/10/006-009.pdf>.

12. Proekt Ju. L. Razvitie setevyh tehnologij kak faktor transformacij zhiznennogo prostranstva sovremennogo cheloveka / Ju. L. Proekt, I. M. Bogdanovskaja, N. N. Koroleva // Universum: Vestnik Gercenovskogo universiteta. – 2014. – №2. – S.89–96.

13. Stepanenko M. D. Suchasni transformacij' zhyttjevoغو prostoru osobystosti jak polja i'i' zhyttjetvorčnosti / M. D. Stepanenko // Gumanitarnyj chasopys. – 2005. – №3. – S.45–49.

14. Pshenychnyj O. Problema mizhosobystisnogo spilkuvannja v suchasnomu informacijnomu suspil'stvi [Elektronnyj resurs] / O. Pshenychnyj. – Rezhym dostupu: <http://inf.ou.edu.ua/dopovid/pshenychnyj.pdf>.

15. Panchenko L. M. Vyshha osvita v informacijnomu suspil'stvi: transformacija osvitnih potreb / L. M. Panchenko // Naukovyj visnyk. Serija «Filosofija» – H.: HNU, 2015. – Vyp.44. – S.185–196.

16. Sakun A. V. Osvitnij proces u parametrah «suspil'sta znan'» / A. V. Sakun // Visnyk DonNUET. – 2013. – №2 (58). – S.167–177.

17. Shtangret A. M. Formuvannja postindustrial'nogo suspil'sta jak peredumova rozvytku ekonomiky znan' / A. M. Shtangret // Naukovi zapysky Ukraїns'koi' Akademii' drukarstva. – 2012. – №1 (38). – S.78–87.

Ignatko V., applicant, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), zhzhkot@gmail.com

Value priorities of human living space of industrial and post-industrial era

Outlines and analyzes the value orientation of human living space, which were formed under the influence of technical and technological factors; the author notes that the era of industrialism strengthens the «power» of man over nature and at the same time creates a series of global challenges which bring with them a threat to the existence of humanity as a civilization; technocratic thinking to solve them are not able; the latter is possible only with the transition to a new type of management – post-industrial; this method is stated in the era of the information revolution on the basis of a return to human values and priorities.

Keywords: man, nature, activity, culture, living space, technocratic.

* * *

УДК 141.13

Драпушко Р.,
здобувач, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
zhzhkot@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ ТА ЙОГО ВІЯВ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Аналізується природа та сутність демократичного розвитку українського соціуму; їх вияв у туристичній діяльності, де туризм розглядається як засіб утвердження загальнолюдських та національних стандартів та цінностей; автор стверджує, що демократія і права людини, екологічна безпека і толерантність, солідарність і т. ін. не привнесені в Україну зовні, а формувались в народі як внутрішні норми і стандарти з давніх часів; історичні колізії не змінили їх загальнолюдський контекст, тому в сучасній історії

Україна постає як гуманітарно-гуманістична держава, яка засобами туризму утверджує свій авторитет у європейському просторі.

Ключові слова: людина, культура, туризм, загальнолюдські цінності, демократія, свобода.

Цінності спільноти народів європейського регіону базуються на таких політичних цінностях, як демократія, особистісна свобода та незалежність, права людини, зокрема право власності, верховенстві закону, рівності громадян перед законом, ринковій економіці тощо. Усі ці цінності притаманні українському народові, волелюбність і схильність до особистої свободи якого завжди відзначалися іноземцями як характерна риса, що виокремлює український народ з-поміж інших народів.

Політичний устрій України за всіх часів незалежності країни мав виразні демократичні риси. Тому цінності європейської спільноти народів не привнесені для України ззовні, а є органічними цінностями українського народу. Деякі з цих цінностей шанувалися в Україні раніше, ніж вони почали шануватися на решті території Європи. Наприклад, за часів Київської Русі (IX – XIII ст.) Україні було притаманним укладання з новообраним князем угоди та складання останнім присяги, що вказує на започаткування певних конституційних традицій, які цілком відповідають характеру загальноєвропейської політичної еволюції. Закликання народом на княжий престол кандидата є практичною реалізацією сформульованої набагато пізніше ідеї народного суверенітету, адже саме народ виступає джерелом влади.

За часів козацької України (XVI – XVIII ст.) над генеральним урядом стояла військова рада – збори всього війська. Її скликали для вирішення найважливіших питань, виборів гетьмана, генерального уряду. В такий спосіб працювала пряма військова демократія. У регіонах, містах і селах правили виборні урядовці – як адміністративні, так і судові. Посади на всіх щаблях державної влади та місцевого самоврядування, всі урядовці й чиновники були виборними і завжди мали відповідати перед своїми виборцями. Варто відзначити, що на той час абсолютна більшість європейських держав були абсолютними монархіями і часто мали вкрай обмежене самоврядування навіть на рівні місцевих громад, а на рівні держави не мали жодного. Отже, у ті часи, коли Україна була суверенною (IX – XIII ст., XVI – XVIII ст., з 1991 року), вона тяжіла до встановлення демократичного ладу і часто за рівнем демократизму випереджала більшість тогочасних держав Європи. Україна стала однією з перших держав, де було ухвалено Конституцію, тобто відмовлено від абсолютного суверенітету монарха. Це було реалізовано Конституцією Пилипа Орлика, ухваленою 1710 року, тобто за 73 роки до ухвалення американської Конституції. У ній юридично започатковано поділ влади між органами державної влади.

Сучасному стану демократичних перетворень в Україні властиве те, що, з одного боку, народовладдя є символом жаданого майбутнього, а з другого – суспільні інститути та ЗМІ, практика участі населення у виборах співіснують із розчаруванням у демократичному реформуванні. «Суперечності проявляються також у поєднанні інерції влади і постійного намагання наслідувати західні стандарти, де визначення основних тенденцій формування нових ціннісних орієнтирів